

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ 6 КЛАСУ

З КУРСУ «ДОСЛІДЖУЄМО ІСТОРІЮ І СУСПІЛЬСТВО»

Модельна програма: «Досліджуємо історію і суспільство. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автори Васильків І.Д., Димій І.С., Шеремета Р.В.) («Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 №795))

Підручник: Васильків І. Д. та ін. Досліджуємо історію і суспільство : підручник інтегрованого курсу для 6 класу закладів загальної середньої освіти / І. Д. Васильків, О. Я. Басюк, Г. С. Гінкул, Л. А. Грисюк, В. Л. Гуменний, І. С. Димій, О. А. Іртищева, М. І. Костікова, І. Л. Паршин, Р. В. Шеремета. — Тернопіль : Астон, 2023. — 304 с. : іл.

Результати зі свідoctва	Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти
Орієнтується в історичному часі та просторі	<ol style="list-style-type: none">1. Історико-хронологічне мислення, орієнтація в історичному часі, встановлення причиново-наслідкових зв'язків між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявлення змін і тягlosti в житті суспільства.2. Геопросторове мислення, орієнтація в соціально-історичному просторі, виявлення взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури та навколишнього середовища.
Працює з інформацією історичного змісту	<ol style="list-style-type: none">3. Критичне мислення, робота з різними джерелами інформації та формулювання історично-обґрунтованих питань.4. Системне мислення, виявлення взаємопов'язаності, взаємозалежності та взаємовпливу історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміння множинності трактувань минулого та сучасного та зіставлення їх інтерпретацій.

Виявляє повагу до гідності людини та соціальну активність	<p>5. Усвідомлення власної гідності, діяльність з урахуванням власних прав і свободи, повага до прав і гідності інших осіб, толерантність, протидія виявам дискримінації та нерівного ставлення.</p> <p>6. Дотримання демократичних принципів, конструктивна взаємодія з друзями, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою та суспільством загалом, залучення до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем.</p>
---	--

**СПІВВІДНОШЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ
З РЕЗУЛЬТАТАМИ ЗІ СВІДОЦТВА**

6 клас

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗА РОЗДІЛОМ 1
«ІНСТРУМЕНТИ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ»**

Початковий рівень	<p>Пояснює поняття «історія», «історичні джерела», «історичний факт», «історична подія», «археологія», «музей», «архів», «хронологія»;</p> <p>Розповідає, хто такі історики;</p> <p>Називає види історичних джерел; 1-2 спеціальні історичні дисципліни; одиниці вимірювання часу;</p> <p>Перелічує назви історичних пам'яток, які запам'ятали в ході віртуальної екскурсії;</p> <p>Називає країни, з якими межує Україна ;</p> <p>Переказує зміст прочитаного;</p> <p>Знаходить у тексті параграфа ключові історичні події та інформацію про діячів історії України;</p> <p>Виконує інтерактивні онлайн вправи за зразком</p>
Середній рівень	<p>Пояснює поняття «цивілізація» та називає її ознаки; пояснює поняття «археологічна культура»; «історичний простір», «ера» (з допомогою вчителя);</p> <p>Пояснює яку історичну інформацію можуть «розповісти» віднайдені археологами артефакти ;</p> <p>Наводить приклади історичних джерел відповідно до їх видів; називає нові види історичних джерел, які можуть з'явитися в майбутньому;</p> <p>Називає основні періоди всесвітньої історії;</p> <p>Укладає таблицю-словник спеціальних історичних дисциплін (назва дисципліни / що вивчає);</p> <p>Використовує карту для визначення місця виникнення давніх цивілізацій;</p> <p>Виокремлює основне і другорядне в тексті;</p> <p>Встановлює відповідність між назвами архітектурних пам'яток України / інших джерел із містами, в яких вони зведені/зображені, та їх зображеннями;</p> <p>Розрізняє географічні й історичні мапи;</p> <p>Розташовує дати/події в правильній часовій послідовності;</p>

<p>Достатній рівень</p>	<p>Добирає приклади, які розкривають поняття / терміни, що використовуються в межах теми; Складає перелік історичних джерел, з якими ознайомилися на уроках історії впродовж 5 класу; Співвідносить розташування давніх цивілізацій/ міст давніх цивілізацій з частиною світу, в якій виникла обрана цивілізація; Використовує пошукові системи для отримання інформації про сучасних українських істориків; Установлює зв'язок між історичним фактом та подією; Називає відмінність між музеями та архівами; загрози, які несуть російські обстріли для музейних та архівних установ України; Послідовно викладає інформацію, будує виступ з дотриманням структури; Укладає таблицю в парах/групах/самостійно про історичні регіони світу; Пояснює навіщо історичний процес поділяють на періоди; Розв'язує історичні/хронологічні задачі</p>
<p>Високий рівень</p>	<p>Висловлює аргументовану думку/власне судження (усно або письмово) щодо необхідності вивчення історії, збереження історичної пам'яті; важливості використання різних історичних джерел під час історичного дослідження; важливості досліджувати не тільки історію окремих країн, а й локальну – місцеву історію; Самостійно використовує підручник/додаткову інформацію як джерело знань, коментує його текст під час читання, формулює запитання до нього, узагальнює інформацію; Створює прості візуальні медіапродукти (комікс, колаж, відеоповідомлення, реклама тощо) самостійно та в групі в межах теми; Порівнює та співвідносить сучасну політичну карту світу та історичну карту розташування перших цивілізацій; Використовує пошукові системи («Google Arts & Culture») та укладає маршрут з рекомендацією, які музеї варто відвідати під час тривалих мандрівок; Аналізує витяги з історичних джерел відповідно до поставленого завдання; Висловлює власне припущення, як події сьогодення впливають на майбутнє; Встановлює одночасність подій в історичному просторі, тривалість подій, явищ, процесів та їх віддаленість одних від одних; Складає самостійно історичну/хронологічну задачу</p>
<p>Результати зі свідoctва</p>	<p>Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти</p>
<p>Орієнтується в історичному часі та просторі</p>	<p>1. Історико-хронологічне мислення, орієнтація в історичному часі, встановлення причиново-наслідкових зв'язків між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявлення змін і тяглості в житті суспільства</p>

	2. Геопросторове мислення, орієнтація в соціально-історичному просторі, виявлення взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури та навколишнього середовища	•
Працює з інформацією історичного змісту	3. Критичне мислення, робота з різними джерелами інформації та формулювання історично-обґрунтованих питань	•
	4. Системне мислення, виявлення взаємопов'язаності, взаємозалежності та взаємовпливу історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміння множинності трактувань минулого та сучасного та зіставлення їх інтерпретацій	
Виявляє повагу до гідності	5.	

людини та соціальну активність	б. Дотримання демократичних принципів, конструктивна взаємодія з друзями, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою та суспільством загалом, залучення до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем	•
--------------------------------	---	---

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗА РОЗДІЛОМ 2
«ЛЮДИНА, ПРИРОДА, СВІТ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕЧЕЙ У ДОІСТОРИЧНУ ДОБУ
ТА ДОБУ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ»**

Очікувані результати навчання після вивчення Розділу 1. «ІНСТРУМЕНТИ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ» відповідно до модельної програми

- наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні – топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо [6 ГЮ 1.2.2-1]
- пояснює різницю між одиницями вимірювання історичного часу і співвідносить їх (рік — століття — тисячоліття) [6 ГЮ 1.1.1-1]
- розрізняє системи літочислення, пояснює їх на прикладах [6 ГЮ 1.1.1-2]
- розташовує події у хронологічній послідовності, укладає хронологічну таблицю [6 ГЮ 1.1.2-1]
- встановлює одночасність подій в історичному просторі, тривалість подій, явищ, процесів та їх віддаленість одних від одних (у межах теми, з допомогою вчителя) [6 ГЮ 1.1.3-1]
- наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні – топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо [6 ГЮ 1.2.2-1]
- виокремлює основні елементи карти та пояснює їх значення [6 ГЮ 2.1.1-1]
- співвідносить дані карти з іншими джерелами інформації (розповідь учителя, текст книжки тощо) [6 ГЮ 2.1.1-3]
- визначає орієнтацію об'єктів відносно сторін світу, суб'єкта спостереження [6 ГЮ 2.1.2-1]
- виявляє чинники, що впливають на заняття людей, спосіб ведення господарства, соціальний устрій (клімат, географічне розташування, доступ до природних ресурсів) [6 ГЮ 2.2.1-1]
- розрізняє відносно сталі та змінні об'єкти карти [6 ГЮ 2.1.1-4]

- використовує пошукові системи для отримання інформації, дізнається значення незнайомих слів [6 ГІО 3.1.2-2]
- виокремлює основне і другорядне в тексті [6 ГІО 3.2.1-2]
- формулює питання різного типу до тексту/ медіатексту, візуальних джерел [6 ГІО 3.2.1-4]
- пояснює і доцільно застосовує терміни, поняття, які вжито в запропонованих джерелах [6 ГІО 3.2.1-3]
- визначає ознаки, що пов'язують документи, артефакти (музейні об'єкти) та ілюстративний матеріал з історичним періодом (в межах теми) [6 ГІО 3.3.2-1]
- визначає риси/ ознаки артефакту (музейного об'єкта), писемного та візуального джерела [6 ГІО 3.2.2-1]
- формулює запитання щодо достовірності інформації з різних джерел [6 ГІО 3.3.1-1]
- визначає тему і походження запропонованого джерела історичної та суспільної інформації [6 ГІО 3.2.2-2]

- добирає приклади, які розкривають поняття/ терміни, що використовуються в межах теми [6 ГІО 4.1.1-1]
- виявляє розбіжності в тлумаченнях минулого та сучасного на конкретних прикладах [6 ГІО 4.3.1-3]
- визначає придатність отриманої інформації для добору аргументів за допомогою вчителя [6 ГІО 4.2.1-1]

6. Усвідомлення власної гідності, діяльність з урахуванням власних прав і свободи, повага до прав і гідності інших осіб, толерантність, протидія вияв

- наводить приклади змін у житті суспільства, пов'язаних із різними чинниками; пояснює їх вплив на людину, конкретні соціальні групи та суспільство в цілому в минулому та сьогодні [6 ГІО 6.3.1-5]

Початковий рівень	<p>Пояснює поняття «праісторія», «землеробство», «скотарство»;</p> <p>Називає знаряддя праці давніх людей; основні матеріали, які використовували для письма давні люди; переказує зміст прочитаного. Укладає глосарій до теми за підручником;</p> <p>Розповідає про досягнення первісних людей та перших цивілізацій (1-2 досягнення);</p> <p>Виконує інтерактивні онлайн вправи за зразком;</p> <p>Шукає на мапі неолітичні археологічні культури України (за допомогою вчителя);</p>
Середній рівень	<p>Укладає хмаринку ключових слів до теми параграфа (за допомогою вчителя)</p> <p>Пояснює поняття «еволюція», «привласнювальне господарство», «відтворювальне господарство», «неолітична революція», «ремесло», «торгівля», «кочівництво», «колонія», «метрополія» (за допомогою вчителя). Складає сенкан в межах теми.</p> <p>Наводить приклади історичних джерел за допомогою яких досліджують дописемний період;</p> <p>Перераховує основні періоди давньої історії людства;</p> <p>Визначає як природа впливала на життя первісних людей;</p> <p>Складає перелік досягнень давньої людини в різні періоди, мешканців перших цивілізацій; перелік особливостей трипільської археологічної культури;</p> <p>Називає землеробські археологічні культури на теренах України; назви перших систем письма; досягнення перших цивілізацій;</p> <p>Описує територію поширення трипільської культури за допомогою мапи.</p>
Достатній рівень	<p>Позначає на умовній лінії часу представників роду Номо; періоди розвитку людства</p> <p>Пояснює, чому речові історичні джерела становлять основу для вивчення далекого минулого людства; яку роль для людини відіграло опанування плавлення металів;</p> <p>Добирає власні приклади впливу зміни природних умов на діяльність людини;</p> <p>Позначте на контурній мапі України найбільші палеолітичні/мезолітичні стоянки; грецькі колонії, засновані на території сучасної України;</p> <p>Ідентифікує артефакти, описані в спогадах/джерелах, із запропонованими зображеннями;</p> <p>Класифікує форми господарської діяльності – які відносять до відтворювальних, а які до привласнювальних;</p> <p>Пояснює термін «іригаційне землеробство» на прикладах ранніх цивілізацій Межиріччя і долини Нілу;</p> <p>Виокремлює особливості неолітичних археологічних культур України; одягу, раціону мешканців ранніх цивілізацій;</p> <p>Пояснює, з якими труднощами могла б зіткнутися давня людина, опановуючи письмо;</p> <p>Співвідносить сучасні регіони України з ареалом проживання трипільців; розташування перших цивілізацій на мапі світу</p>
Високий рівень	<p>Висловлює аргументовану думку/власне судження (усно або письмово) щодо зв'язку появи писемності з розвитком економічної, політичної та соціальної сфер життя; появи писемності як однієї з важливих ознак цивілізації;</p> <p>Самостійно використовує підручник й додаткові джерела інформації як джерело знань, коментує його текст під час читання, формулює запитання різного типу до нього, узагальнює інформацію;</p>

<p>Створює візуальні медіапродукти (промоматеріали, інфографіку, комікси тощо); Розробляє картки для запам'ятовування із зображеннями / назвами основних змін до різних періодів розвитку людства; Створює ментальну мапу/логічну схему на тему доби палеоліту / мезоліту / неоліту / енеоліту / перших цивілізацій; Прокладає за сучасною мапою «маршрут» неолітизації Європи; Зіставляє ознаки цивілізації з трипільською археологічною культурою і визначає чи достатньо інформації, щоб ідентифікувати цю спільноту як цивілізацію; Проектує макет одягу / помешкання / денне меню мешканців ранніх цивілізацій.</p>

Результати зі свідoctва	Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти	Очікувані результати навчання після вивчення Розділу 2 «ЛЮДИНА, ПРИРОДА, СВІТ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕЧЕЙ У ДОІСТОРИЧНУ ДОБУ ТА ДОБУ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ» відповідно до модельної програми
Орієнтується в історичному часі та просторі	1. Історико-хронологічне мислення, орієнтація в історичному часі, встановлення причиново-наслідкових зв'язків між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявлення змін і тяглості в житті суспільства	<ul style="list-style-type: none"> • розташовує події у хронологічній послідовності, укладає хронологічну таблицю [6 ГІО 1.1.2-1] • установлює послідовність історичних подій за допомогою лінії часу [6 ГІО 1.1.2-2] • розрізняє природні, економічні, політичні, соціальні, технологічні та культурні зміни та наводить приклади впливу цих змін на життя людини і суспільства в минулому і теперішньому [6 ГІО 1.3.1-1] • встановлює одночасність подій в історичному просторі, тривалість подій, явищ, процесів та їх віддаленість одних від одних (у межах теми, з допомогою вчителя) [6 ГІО 1.1.3-1] • наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні – топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо [6 ГІО 1.2.2-1] • описує перебіг історичних подій та визначає тяглість в історичному процесі [6 ГІО 1.2.1-2] • виявляє і розрізняє з допомогою вчителя причини і приводи, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів [6 ГІО 1.2.1-1]

	<p>2. Геопросторове мислення, орієнтація в соціально-історичному просторі, виявлення взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури та навколишнього середовища</p>	<ul style="list-style-type: none"> • виявляє (з допомогою вчителя) і пояснює виклики, які стоять перед людиною, суспільством у різних природних середовищах [6 ГІО 2.2.1-2] • визначає на карті положення географічних об'єктів, культурно-історичних пам'яток, місця історичних подій [6 ГІО 2.1.2-2] • виявляє чинники, що впливають на заняття людей, спосіб ведення господарства, соціальний устрій (клімат, географічне розташування, доступ до природних ресурсів) [6 ГІО 2.2.1-1] • позначає розміщення об'єктів на карті, прокладає уявні маршрути, визначає відстані [6 ГІО 2.1.2-3]
Працює з інформацією історичного змісту	<p>3. Критичне мислення, робота з різними джерелами інформації та формулювання історично-обґрунтованих питань</p>	<ul style="list-style-type: none"> •

	4. Системне мислення, виявлення взаємопов'язаності, взаємозалежності та взаємовпливу історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміння множинності трактувань минулого та сучасного та зіставлення їх інтерпретацій	<ul style="list-style-type: none"> • використовує в поясненнях інформацію з різних джерел, зокрема тексти та відеоматеріали, усні історичні свідчення, музейні експозиції, власні спостереження [6 ГІО 4.1.1-2] • описує і характеризує за певним алгоритмом пам'ятку природи, історії та культури [6 ГІО 4.2.1-2] • формулює висновок, судження на основі наведених фактів [6 ГІО 4.1.2-2]
Виявляє повагу до гідності людини та соціальну активність	5. Усвідомлення власної гідності, діяльність з урахуванням власних прав і свободи, повага до прав і гідності інших осіб, толерантність, протидія виявам дискримінації та нерівного ставлення	<ul style="list-style-type: none"> • зіставляє культури, їх цінності, традиції, спосіб життя [6 ГІО 5.3.1-3] • пояснює причини та наслідки розмаїття в сучасній Україні, аналізує культурне розмаїття України та світу [6 ГІО 5.3.1-2]
	6. Дотримання демократичних принципів, конструктивна взаємодія з друзями, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою та суспільством загалом, залучення до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем	<ul style="list-style-type: none"> • наводить приклади змін у житті суспільства, пов'язаних із різними чинниками; пояснює їх вплив на людину, конкретні соціальні групи та суспільство в цілому в минулому та сьогодні [6 ГІО 6.3.1-5]

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗА РОЗДІЛОМ 3 «ЛЮДИНА, СВІТ ЇЇ УЯВЛЕНЬ ТА ІДЕЙ У ДОІСТОРИЧНУ ДОБУ ТА ДОБУ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ»

Початковий рівень	<p>Називає первісні вірування; Переказує зміст прочитаного; Виконує інтерактивні онлайн вправи за зразком; Розповідає про функції, які виконували найдавніші бібліотеки; Розповідає про 1 з систем виховання в стародавньому світі (на вибір); якими були давньогрецькі Олімпійські ігри; Називає пам'ятки культури та мистецтв Стародавнього світу (не менше 5);</p>
-------------------	--

	Пояснює поняття «громадський простір» (з допомогою вчителя);
Середній рівень	Пояснює поняття «міф», «язичництво», «античність» (з допомогою вчителя); Визначає чи всі діти в давніх суспільствах здобували однаковий рівень освіти; Формулює запитання до тексту (за зразком, за ключовими словами); Наводить докази поширення писемності серед населення Межиріччя; Розв'язує прості хронологічні задачі за алгоритмом; Називає типи римських громадських будівель; Укладає хмаринку слів за змістом параграфу; Виокремлює основне і другорядне в тексті
Достатній рівень	Пояснює, чому виникли перші релігії; Розрізняє релігійні уявлення мешканців стародавнього світу; Використовує пошук інформації в інтернеті за запропонованими параметрами; Впорядковує таблицю «Вірування давніх мешканців України», зазначаючи час існування та особливості релігійних уявлень; «Освіта та виховання у давній час»; Планує уявне/реальне інтерв'ю/прес-конференцію з діячами науки античності (формулює запитання); Укладає каталог найвідоміших літературних пам'яток Стародавнього світу; Порівнює особливості архітектури Єгипту і Дворіччя; сучасний та давньогрецький театри; Послідовно викладає інформацію; Пояснює значення освіти в житті людини; які типи римських громадських будівель використовують як громадський простір у наш час; Співвідносить місця розташування скіфських курганів та сучасних областей України
Високий рівень	Створює прості візуальні медіапродукти (віртуальна стіна, презентація, постер, колаж, листівка, лепбук, буктрейлер, комікс, ілюстрації до стародавніх творів тощо); Аналізує твори українського фольклору (колядки, веснянки, казки, легенди) й визначає у них «сліди» давніх вірувань; Укладає порівняльну таблицю «Боги Давнього Сходу» й визначає спільні та відмінні риси в релігійних уявленнях народів Давнього Сходу; Висловлює аргументовану думку/власне судження (усно або письмово) чому на зображеннях, що дійшли до нас із найдавніших часів, переважають сюжети з тваринами, зокрема полювання; чому важливо зберегти мистецькі пам'ятки стародавньої історії України для світового мистецтва; Самостійно використовує підручник й додаткові джерела інформації як джерело знань, коментує його текст під час читання, формулює запитання різного типу до нього, узагальнює інформацію, створює письмові повідомлення;

	Складає власну історичну задачу за матеріалом параграфа
--	---

Результати зі свідoctва	Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти	Очікувані результати навчання після вивчення Розділу 3 «ЛЮДИНА, СВІТ ЇЇ УЯВЛЕНЬ ТА ІДЕЙ У ДОІСТОРИЧНУ ДОБУ ТА ДОБУ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ» відповідно до модельної програми
Орієнтується в історичному часі та просторі	1. Історико-хронологічне мислення, орієнтація в історичному часі, встановлення причиново-наслідкових зв'язків між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявлення змін і тяглості в житті суспільства	<ul style="list-style-type: none"> • формулює запитання щодо можливого впливу тих чи інших подій на життя суспільства, окремих груп людей [6 ГІО 1.3.2-1] • наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні – топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо [6 ГІО 1.2.2-1] • виявляє і розрізняє з допомогою вчителя причини і приводи, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів [6 ГІО 1.2.1-1] • встановлює одночасність подій в історичному просторі, тривалість подій, явищ, процесів та їх віддаленість одних від одних (у межах теми, з допомогою вчителя) [6 ГІО 1.1.3-1] • розташовує події у хронологічній послідовності, укладає хронологічну таблицю [6 ГІО 1.1.2-1] • пояснює, як погляди та потреби людей сьогодні і в минулому пов'язані з подіями їх життя, станом суспільства [6 ГІО 1.3.2-2] • розрізняє природні, економічні, політичні, соціальні, технологічні та культурні зміни та наводить приклади впливу цих змін на життя людини і суспільства в минулому і теперішньому [6 ГІО 1.3.1-1]

	<p>2. Геопросторове мислення, орієнтація в соціально-історичному просторі, виявлення взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури та навколишнього середовища</p>	<ul style="list-style-type: none"> • виявляє (з допомогою вчителя) і пояснює виклики, які стоять перед людиною, суспільством у різних природних середовищах [6 ГІО 2.2.1-2] • наводить приклади впливу діяльності людини на навколишнє середовище в часі і просторі, взаємодії людини та природи [6 ГІО 2.2.2-1] • визначає на карті положення географічних об'єктів, культурно-історичних пам'яток, місця історичних подій [6 ГІО 2.1.2-2] • позначає розміщення об'єктів на карті, прокладає умовні маршрути, визначає відстані [6 ГІО 2.1.2-3] • пояснює відмінності між громадським та особистим простором [6 ГІО 2.3.1-1] • наводить приклади і пояснює призначення об'єктів громадського простору в минулому і сучасності [6 ГІО 2.3.1-2] • зіставляє картографічну інформацію різних історичних періодів [6 ГІО 2.1.1-2]
<p>Працює з інформацією історичного змісту</p>	<p>3. Критичне мислення, робота з різними джерелами інформації та формулювання історично-обґрунтованих питань</p>	<ul style="list-style-type: none"> • розрізняє джерела інформації за видами (матеріальні/ нематеріальні, первинні/ вторинні, текстово-візуальні тощо) [6 ГІО 3.1.1-1] • розрізняє тексти соціального та історичного змісту [6 ГІО 3.2.1-1] • визначає тему і походження запропонованого джерела історичної та суспільної інформації [6 ГІО 3.2.2-2] • добирає інформацію за заданими критеріями [6 ГІО 3.1.2-1] • зіставляє джерела інформації щодо достовірності та повноти [6 ГІО 3.3.2-2]
	<p>4. Системне мислення, виявлення взаємопов'язаності, взаємозалежності та взаємовпливу історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміння множинності трактувань минулого та сучасного та зіставлення їх</p>	<ul style="list-style-type: none"> • послідовно викладає інформацію, будує виступ з дотриманням структури [6 ГІО 4.2.2-2] • виявляє розбіжності в тлумаченнях минулого та сучасного на конкретних прикладах [6 ГІО 4.3.1-3]

	інтерпретацій	
Виявляє повагу до гідності людини та соціальну активність	5. Усвідомлення власної гідності, діяльність з урахуванням власних прав і свободи, повага до прав і гідності інших осіб, толерантність, протидія виявам дискримінації та нерівного ставлення	<ul style="list-style-type: none"> • наводить приклади етнічного, релігійного, культурного та іншого розмаїття в Україні та світі в минулому і сьогодні [6 ГЮ 5.3.1-1] • зіставляє культури, їх цінності, традиції, спосіб життя [6 ГЮ 5.3.1-3] • обґрунтовує користь обміну досвідом та взаємонавчання; пояснює значення освіти в житті людини [6 ГЮ 5.1.2-1] • висловлює власне судження про культурне розмаїття та його цінність для суспільства, виявляє зацікавленість переконаннями інших людей [6 ГЮ 5.3.1-4]
	6. Дотримання демократичних принципів, конструктивна взаємодія з друзями, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою та суспільством загалом, залучення до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем	<ul style="list-style-type: none"> • наводить приклади змін у житті суспільства, пов'язаних із різними чинниками; пояснює їх вплив на людину, конкретні соціальні групи та суспільство в цілому в минулому та сьогодні [6 ГЮ 6.3.1-5]

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗА РОЗДІЛОМ 4 «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, ВЛАДА В ДОІСТОРИЧНУ ДОБУ ТА ДОБУ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ»

Початковий рівень	<p>Розповідає про історичну подію після перегляду відеоматеріалів; Переказує зміст прочитаного; Виконує інтерактивні онлайн вправи за зразком; Укладає словник термінів до теми; Наводить приклади законів, давніх чи сучасних</p>
Середній рівень	<p>Пояснює поняття «первісність», «влада», «держава», «імперія», «демократія», «право», «велике переселення народів»(з допомогою вчителя); Називає типові ознаки імперії; 2-3 правителів Стародавнього світу та їх досягнення; найдавніші назви слов'ян, що згадуються в історичних джерелах; Складає сенкан в межах теми; Знаходить на карті на карті острів Крит, міста Кносс, Мікени, Афіни, Спарту; Формулює запитання до тексту (за зразком, за ключовими словами);</p>

	Наносить на контурну мапу територію розселення готів та гунів
Достатній рівень	<p>Виокремлює основні причини виникнення держав; причини та наслідки повалення царської влади та проголошення Риму республікою; причини та наслідки великого переселення народів;</p> <p>Аргументує що вирізняє право з-поміж соціальних норм;</p> <p>Порівнює фрагменти стародавніх законів і правил;</p> <p>Укладає соціальну піраміду давньоєгипетського суспільства за допомогою учителя; порівняльну таблицю «Держави Передньої Азії», «Політичне життя Афін та Спарти»;</p> <p>Розробляє цікаві завдання для вікторини за матеріалом параграфа;</p> <p>Співвідносить поняття «імперія» та характеристику держав Стародавнього світу; що пов'язує битву греків з персами у 490 р. до н.е. та сучасний спорт;</p> <p>Створює стрічку часу та наносить на неї основні події з історії держав Стародавнього світу;</p> <p>Складає запитання для уявного інтерв'ю з діячем Стародавнього світу;</p> <p>Використовує пошук інформації в інтернеті за запропонованими параметрами й створює коротку інформаційну довідку про діяча в межах розділу</p>
Високий рівень	<p>Висловлює аргументовану думку/власне судження для чого людству потрібні держави; чому занепадають імперії; яке значення в історії «законів Хаммурапі»;</p> <p>Створює прості візуальні медіапродукти (скрайбінг, презентація, постер, колаж, листівка, лепбук, буктрейлер, комікс, ілюстрації, ментальні мапи);</p> <p>Самостійно використовує підручник й додаткові джерела інформації як джерело знань, коментує його текст під час читання, формулює запитання різного типу до нього;</p> <p>Встановлює зв'язки між причинами, що викликали війну, та наслідками, які настали після її завершення;</p> <p>Порівнює норми права східних і західних давніх суспільств, виділяючи спільні риси; ставлення до рабів у різних суспільствах;</p> <p>Складає історичний портрет діяча за алгоритмом.</p>

Результати зі свідчення	Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти	Очікувані результати навчання після вивчення Розділу 4 «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, ВЛАДА В ДОІСТОРИЧНУ ДОБУ ТА ДОБУ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ» відповідно до модельної програми
--------------------------------	--	--

<p>Орієнтується в історичному часі та просторі</p>	<p>1. Історико-хронологічне мислення, орієнтація в історичному часі, встановлення причиново-наслідкових зв'язків між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявлення змін і тяглості в житті суспільства</p>	<ul style="list-style-type: none"> • виявляє і розрізняє з допомогою вчителя причини і приводи, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів [6 ГІО 1.2.1-1] • пояснює, як погляди та потреби людей сьогодні і в минулому пов'язані з подіями їх життя, станом суспільства [6 ГІО 1.3.2-2] • встановлює одночасність подій в історичному просторі, тривалість подій, явищ, процесів та їх віддаленість одних від одних (у межах теми, з допомогою вчителя) [6 ГІО 1.1.3-1] • описує перебіг історичних подій та визначає тяглість в історичному процесі [6 ГІО 1.2.1-2] • розташовує події у хронологічній послідовності, укладає хронологічну таблицю [6 ГІО 1.1.2-1] • наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні – топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо [6 ГІО 1.2.2-1]
	<p>2. Геопросторове мислення, орієнтація в соціально-історичному просторі, виявлення взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури та навколишнього середовища</p>	<ul style="list-style-type: none"> • виявляє чинники, що впливають на заняття людей, спосіб ведення господарства, соціальний устрій (клімат, географічне розташування, доступ до природних ресурсів) [6 ГІО 2.2.1-1] • виявляє (з допомогою вчителя) і пояснює виклики, які стоять перед людиною, суспільством у різних природних середовищах [6 ГІО 2.2.1-2] • визначає на карті положення географічних об'єктів, культурно-історичних пам'яток, місця історичних подій [6 ГІО 2.1.2-2] • позначає розміщення об'єктів на карті, прокладає умовні маршрути, визначає відстані [6 ГІО 2.1.2-3]
<p>Працює з інформацією історичного змісту</p>	<p>3. Критичне мислення, робота з різними джерелами інформації та формулювання історично-обґрунтованих питань</p>	<ul style="list-style-type: none"> • визначає тему і походження запропонованого джерела історичної та суспільної інформації [6 ГІО 3.2.2-2] • зіставляє джерела інформації щодо достовірності та повноти [6 ГІО 3.3.2-2] • розрізняє тексти соціального та історичного змісту [6

		ГІО 3.2.1-1] • добирає інформацію за заданими критеріями [6 ГО 3.1.2-1]
	4. Системне мислення, виявлення взаємопов'язаності, взаємозалежності та взаємовпливу історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміння множинності трактувань минулого та сучасного та зіставлення їх інтерпретацій	• формулює висновок, судження на основі наведених фактів [6 ГІО 4.1.2-2] • формулює судження про вчинки історичних осіб та сучасних діячів, події, явища, процеси з урахуванням отриманих знань та власного досвіду [6 ГІО 4.2.2-1]
Виявляє повагу до гідності людини та соціальну активність	5. Усвідомлення власної гідності, діяльність з урахуванням власних прав і свободи, повага до прав і гідності інших осіб, толерантність, протидія виявам дискримінації та нерівного ставлення	• пояснює, чому і якими правами від народження наділена кожна людина [6 ГІО 5.2.1-1] • наводить історичні та сучасні приклади виявів дискримінації та її подолання [6 ГІО 5.3.2-2] • виявляє мову ворожнечі [6 ГІО 5.3.2-3] • пояснює, як людина впливає на різні спільноти і державу своєю діяльністю [6 ГІО 5.1.2-3]
	6. Дотримання демократичних принципів, конструктивна взаємодія з друзями, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою та суспільством загалом, залучення до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем	• аргументує потребу спільних правил і законів, а також необхідність їх дотримуватися [6 ГІО 6.1.1-2] • пояснює значення громадсько-політичних понять (зокрема демократія, свобода, права, право/ закон) з допомогою вчителя [6 ГІО 6.3.1-1] • розрізняє повноваження органів влади і приватних осіб [6 ГІО 6.3.1-3]